

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino. Reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrste. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Sadašnjost i budućnost.

Beograd, 16. marta 1926.

Učiteljska zajednica — kao jedna moćna organizacija — mora imati svoj program rada, svoji određeni pravci, kao i sredstva za postignuće tih ciljeva. I pravac rada i sredstva za uspeh stvaramo mi sami. U tom stvaranju mora biti jednodušnosti, nepomućenog drugarstva i izolovanje svih partijsko-političkih primesa.

U tom pogledu deklaracija slovenačkog povereništva znači jedan korak napred. Ta deklaracija ima danas puno simpatizera, sutra će imati puno pobornika, dok naizad naša organizacija ne dobiše kolorit jedne čiste staleške organizacije za koju rešenja partijskih učiteljskih klubova neće značiti ništa: tamo će značiti nešto svest celokupnog učiteljsva za dobro staleža, škole i naroda.

Ne jednom već više puta ja sam u »Nar. Prosveti« isticao u raznim člancima, da je krajnje vreme da se manje partijskih rovanja kroz Udruženje, već da jedni drugima pružimo ruke s devizom: svi i sve za školu i učiteljsvo.

Naša i živa želja da primeru slovenačkih drugova sledimo i svi drugi naši drugovi. Ako bi nas ko pogrešno razumeo, moramo mu reći: da mi ne branimo našim članovima — učesće u političkom životu i radu ma koje partije, ali zahtevamo da se pred vratima naše organizacije strese prah partizanstva, da se u zajednički hram našeg rada i naših težnji ulazi s puno ljubavi a s nijednom predrasudom, najmanje partijskom.

Ponavljam, da od nas zavisi kakvu ćemo stvoriti zgradu za budućnost. Njoj moraju biti iaki temelji u kojima će biti uzidana časna reč sviju nas, ljubav i napori sviju nas. Ako se bez toga zida ta zgrada ona neće biti sigurna; ako u njejoj izgradnji ne učestvuju svi iz nje neće, za budućnost izletati krilatice da uduševu učiteljsvo za rad i borbu, da dadu poleta životu škole i prosveti narodnoj.

Danas više no ikad naša organizacija treba prekaljene i oduševljene liude, treba neumornih radenika. Danas se na

naš stalež iuriša s mnogo strana. Tome svemu treba odoneti.

Moramo brinuti brigu današnjice a ona će nam dati moći da se konsolidujemo i za budućnost. Iz mnogih kraljeva zemlje stižu žalbe, protesti, rezolucije na stanje koje preti da sasvim uništi mir učiteljski i redovan život školin.

U nevreće, bez krivica, no nahitnijem postupku premeštaju se naši drugovi, suspendirani se od dužnosti, razrešuju se školski nadzornici i stvara jedan nepotreban haos u školi i bol u učiteljskim srcima.

Sadašnjost, štogde celoj organizaciji nalaže jedno načelno pitanje: **dokle će osnovna škola biti podrište partijskog džilitanja i dokle će učitelji biti oruđe u rukama političkih progona.** Naša dužnost — kao organizacije — je da stanemo na put onima koji su školu i učitelja uzeli na nišan da se zauzmemo za sve drugove koji nepravredno stradaju i da osnovnoj školi osiguramo miran razvitak i blagotvoran uticaj na široke narodne mase.

Samo u tome jednom cilju bilo bi i suviše posla za sve nas: **samo dobro naših drugova, ma koji oni politički grupi pripadali, treba da nas okupi** da jasno, kroz puna usta rečemo svoju reč, protestujemo gde protestovati treba da damo svoju poslednju reč onda kad treba. U takvom radu leži dobro organizacije: bez toga organizacija gubi svoji rezon, jer ne pruža članovima ono što oni od nje očekuju, što se od nje nadaju.

Uprave povereništava kao i Glavna Uprava UJU treba u ovim za učitelje teškim vremenima da razmisle o svemu tome: treba da smisle način na koji bi sprečili učiteljske progone, treba da nam kažu sredstva kojima će to izvoditi i putove kojima će celu stvar uputiti. Organizacija to treba da zna, mora da zna. Uprave su dužne da se tim pozabave, jer je, u ovom slučaju, njihova odgovornost najveća. One za svoji rad odgovaraju učiteljsvu i ako neće ili ne umeju da rade za dobro svoga staleža nisu se trebale tih poslova ni primati.

Pozabavimo se teškom učiteljskom sadašnjicom a izradimo osnove za lepšu budućnost naše moćne organizacije.

Vlada K. Petrović.

Ali se bodo premeščenja pričela tudi v Sloveniji?

Med učiteljsvom v drugih delih naše države razen Slovenije je zavladalo veliko vznemirjenje radi številnih premeštitev in delnih odpustitev iz službe, katera so se izvršila v zadnjem času.

Po vesteh v našem dnevnem časopisu in no raznih govorih, se pripravljala nekaj podobnega tudi za Slovenijo. Kedar se na izvrše te premeštitev in v koliki meri ter na kakšni podlagi, seve-

LISTEK.

Naš ideal kmetske občine kot gospodarske in kulturne zajednice.*

Vasi, o kateri govorim, še ni nikjer na slovenskem ozemlju. Kdor na potuje po naši zemlji, na bodi po Koroškem ali Dolenjskem, po Krasu ali Slov. gorica, kjerkoli živi slovenski kmet, najde eno ali drugo, bodi v tem ali onem pogledu vsaj v osnutku.

Stara vaška zajednica je mrtva, nove še nismo znali ustvariti. Stojimo sredi prehodne dobe kmetskega, zlasti vaškega življenja. Smer razvoja na gre več ali manj povsod za tem, da naš kmetjski narod zonet najde pot do svoje vaške domačnosti, do vaške zajednice, da bo iskal svojo srečo in moč na domači grudi, ne da bi radi tega slepo odklanjal, kar mestna kultura dobrega in porabnega nudi.

* Po nemškem izvorniku (Alfred Laßmann, Unsere Landgemeinden und das Gemeindeideal) priredil Rudolf Simon.

To je pot — povratnica k domači grudi, nova domovinska ljubezen, ne slepa, nezavestna, ampak ponosna ljubezen, tem globlja in pristnejša, čim bolj se zaveda treznih, večnih vrednot, ki jim je domača zemlja izvor.

Vas je bila zajednica in naj zopet postane zajednica. To je problem kmetskega skrbstva, kakor hočemo imenovati vse delo za blaginjo kmetskega naroda.

Stara vaška zajednica je mrtva; s tem dejstvom se moramo sprijazniti. Ne more biti naša naloga, kar je staro in zastarelo zonet oživljati, umirajoče ohraniti pri življenju, ampak za to nam je, da vplivamo na razvoj, da pod današnjimi danimi pogoji nastane nova zajednica kot nosilka in ustvariteljica samobitne in sklenjene kulture.

V stari slovaški vasi sta bila gozd in pašnik združena last. Pa tudi glede svoje zasebne lasti je bil posameznik primoran imati ozir na skupnost. Od mesta je bil večinoma neodvisen. Kar je rabil, je pridelal in izdelal sam, na bodi živež, obleka ali orodje. Drugih potreb je imel malo. Davek je plačal s proizvodi svojega dela. Stara desetina je imela svoji globlji smisel; ravnila se je no vsakokratnem donosu njegovega dela. In ta na kmetih ni zgolj odvisen od delovne

da ne pove nihče. Kakor na vsa znamenja kažejo, se bode nekaj zgodilo morda preje in v večji meri kakor se pričakuje. Zato je prav, ako že naprej računamo s tem dejstvom da nas ne najde nepripravljenih.

Dejstvo je, da so politične stranke izrabljale šolo in učiteljsvo že od nekdaj v svoje namene. Zlasti se je to tudi pri nas dogajalo od znane Koroščeve dobe sem. Takrat so se prizadevale prve večje rane in notem so se te »zdravile« in »celile« na ta način da so se delale nove. **Politično strankarstvo se je neusmišljeno zajedlo v šolo in v telo naše organizacije** katere vodilni krogi žal niso bili brez vsake krivde, kakor vidimo danes, ko iščemo novih potov, da bi opustili šolo in organizacijo teh obema skrajno škodljivih vplivov.

Ako se je to dogajalo v neki meri celo pri nas, ko se često bahamo z urejenimi razmerami in čisto upravo — upravičeno ali neupravičeno o tem ne bomo danes razpravljali — potem si lahko napravimo približno sliko, koliko se je moralo grešiti šele drugod, kjer so bile razmere še bolj neurejene in kjer se je že od nekdaj upravljalo na tak način v kar največjem obsevu.

Kdor računa s trpkio realnostjo, je mogel in moral s temi dogodki računati že vnaprej in za torej niso presenetili. K večjemu, da morda ni računal s tako velikim obsegom kakor se je faktično dogodilo. Tudi med nami je še zelo mnogo naivnih ljudi, ki so živeli in še žive v veri, da bode pri nas ostalo v kljub temeljitj izpremembi na najvišjih mestih lepo vse v starem tiru in pri starem kurzu. Ti ljudje na navadno pozabljajo, da sami niso preje delali tako, ampak da so začeli temeljito obračunavati in često tudi krivično, kakor hitro so prišli do besede in moči. In prav gotovo bi tudi danes ne delali drugače, če bi imeli volje v rokah in danes jih lahko občutno udari bič, katerega so si spleтали sami.

V tem žalostnem dejstvu je zapopadana vsa naša tragika in tu korenini tisto zlo, ki tepe posameznike, organizacijo, stan in šolo. Te tragike tudi ne bodo odpravile nobene še tako lepe besede deklaracije, ampak odpravila jo bodo šele dejanja in izvajanja njene ideje v vseh slučajih in položajih, ko se bode upravljalo šolstvo ne iz politično strankarskih, ampak iz strokovnih vidikov.

Teza se na ne da doseči čez noč, ampak le stopnioma. Če nam je mogoče le omejiti izvajanje stare škodljive prakse, že to je precej, je prvi korak k izboljšanju in za njim bodo sledili drugi.

sposobnosti in delovne volje človeka, ampak od naravnih sil, ki stoje nad njim. Denar ni tiral takrat pomembnejše vloge v življenju vaščana. Dokler je obstajalo naravno gospodarstvo, se je ta gospodarska skupnost vzdržala; kakor hitro na se je uveljavilo denarno gospodarstvo, je bil kmet izročena kapitalu, ker se ni več jemalo ozir na plodnost in donos zemlje. Moral je plačevati davek v denariju. Za kritje vsakdanjih potreb glede obleke in obratnih sredstev je rabil denar, zlasti odkar so tovarne uničile domačo obrt. Izročena je bil špekulaciji, odvisev od denarja, od kapitala. Kot posameznik je bil napram mestnemu kapitalu brez vsake moči. Propadanje naših vasi je združeno s prehodom od naravnega k denarnemu gospodarstvu.

Razkroji stare vaške zajednice se je začel na materialnem polju. Skupna občinska last je polagoma izgubila svojo vrednost kot vez med vaščani. V mnogih krajih se je razdelila med sovaščane. Potreba no denariju in otežkočene življenske prilike so ga silile, da je posvetil racionalnemu gospodarstvu večjo pažnjo. To ga je znova spravilo v odvisnost od mestnega kapitala, ali na mu je kot posamezniku sploh bilo nemogoče si nabaviti v to svrhu potrebnih strojev in

Stališče organizacije glede premeščenja je bilo že često povdario in povdario ma vnovič. **Premeščenja naj se ne vrše brez nredhodne disciplinarne preiskave. Člen 71., katerega predvideva zakon, se ne sme uporabljati za partijske persekucije,** ker ni bil stavljen v ta namen. Komur pa dokaže objektivna disciplinarna preiskava, da je kriv ta nainosi tudi posledice. V interesu stanu in šolstva je, da se nezdravi izrastki in pojavi ali odstranijo, ali pa vsaj izdatno izboljšajo.

To je stališče organizacije in to mora biti tudi stališče vsakega nosameznega člana v njej.

Seveda je na še drugo vprašanje, ki prihaja pri tem v poštev namreč to: ali se pa tudi prosvetna uprava in na vladaioče in odločujoče stranke postavijo in sprejmejo to naše stališče.

Zdi se, da bi si prosvetna uprava hotela osvojiti to stališče. Razni znaki na kažejo, da si za vladaioče stranke nočejo, ampak da stoje na stališču da naj bič, katerega so pletli in spletki drugi za svoje politične nasprotnike, udari nie same, da tako na lastni koži preizkusijo vse tiste »dobrete« in metode, katere so že preizkušali nad drugimi.

In če zmaga pri tem slepa politično strankarska strast, na na hladen razum, potem ne smemo in ne moremo pričakovati prav nič dobrega, ampak ravno nasprotno. Nasilni val pljuske tudi k nam in zadene — kakor je že to navada — ne samo krivcev, temveč tudi nedolžne. **Da to ne bode v korist šole ne učiteljstva, je samoobsebi umevno.** Da pa tako postopanje tudi stranki kot taki ne bo doneslo koristi, to bodo pa izprevideli tako, kakor so izprevideli doslej še vse stranke, katere so prakticirale s takimi metodami, šele tedaj, ko bode prepozno.

Že danes na apeliramo na vse naše članstvo, da naj se drži v vseh slučajih strogo in dosledno stanovske discipline ter naj odklanja odločno sodelovanje, če je naperjeno proti stanovskim tovarišem (icam).

Če je strankam za pravilno in objektivno postopanje, naj se obrnejo na organizacijo, ne na na posamezne zaupnike iz naših vrst, kakor se je to prakticiralo do sedaj ter nam prineslo toliko gorla.

Kdor se na kljub temu neregriši in izrablja trenutni politični položaj napram svoji stanovskim pristašem drugačnega političnega naziranja, ta naj pomni, da se kolo časa hitro vrtil in lahko zmelje tudi njega, če prav misli, da je sedaj na vrhu.

Organizacija bo morala dobiti v članih toliko zdrave discipline da bodo taki

sredstev. Možno mu je postalo to šele, ako se jih je več združilo k skupnemu kritju stroškov. Majhni kapital posameznika se je na ta način pomnožil in je postal z nadaljnimi združitvami močnej dovolj, da je nastopil proti mestnemu kapitalizmu in postal od njega neodvisen.

S tem je bila ustvarjena nova oblika zajednice, t. i. nova zadruga. Stopila je iz svoje osamelosti kot posameznica in nastopila gospodarsko sklenjena kot zadruga zveza.

Zadruga je kardinalno vprašanje bodočnosti našega kmetskega stanu kot novodobna oblika gospodarske zajednice na kmetih. Na mesto skupne zemljiske lasti stopa združni kapital. V gospodarskem oziru dobivajo s tem vaščani zopet zajedniški interes. Drug je navezan na drugega. Skupna gospodarstva usoda jih zonet družji. Hotenju in delu neodvinca so stavljeni meje. Ta skupnost daje zavest moči in sigurnosti, dela kmeta neodvisnega od gospodarskih faktorjev izven domače občine in mu dviga samozavest in voljo in s tem ustvarja pogoje za napredek tudi na drugem polju.

(Dalje prih.)

slučaji nemogoči in da bodo okraina družstva vsakega člana, ki se bo v tem pogledu pregrešil in kršil disciplino, izključila in jih postavila na sramoten oder.

ter bo organizacija v svojem glasilu pričela javno bčati napake takih stanovskih netovarišev. —ski.

Višja pedagoška šola.

Je že tako. Tisti, ki je le mimogrede nekaj slišal o kaki stvari, nairaie govori o njej, Morda zato, da bi izzval debato, katera bi mu utegnila povedati marsikaj novega, morda da le iz same nainvnosti. Ne rečemo, da je vedno tako, ali največkrat je.

Prav tako je tudi v vprašanem o naših višjih pedagoških šolah v Zagrebu in Beogradu. Čisto nepoznani nista v naši učiteljski javnosti, toda kjerkoli se govori o njih, povsod se opaža dejstvo, da in kritikujejo največ tisti, ki pravzaprav ne vedo v tem pogledu ničesar drugega kot to, da šole obstojata in da na njih študira tudi nekaj slovenskih učiteliev in učiteljic.

Prijatelji, zdaj si boš pa oddahnil! Dobro si si izbral: veliko mesto, plača brez službe, zabave in družba — kaj?!

Nismo mogli takrat reagirati, ko so se na tak in podoben način poslavljali od nas tovariši in tovarišice. Nismo nač vedeli, kaj in kako bo. No, ko smo prišli v Zagreb, v to obljubljeno mesto, takrat bi prvič lahko odgovorili; in zdaj po dolgih mesecih jim z žalostjo moramo reči, da je za nas nekaj bilo več »družbe in zabave« v zadnji gorski vasi.

Pametno si pogruntal: čemu bi se pehal na hribih, če se jim da na lep način izogniti!

Res je! Čemu pa ne, če moreš — in če tudi hočeš?! Zakaj pa še ti ne povežeš svoje culice in se ne utaboriš v tem nairazkošnejšem jugoslovenskem mestu? Zakaj pa ne greš za nami? Ne toži, da ne moreš, reci raie da nočeš, da ti ni do tega!

Beg pred neugodnim, a ne želja po višji izobrazbi vas je vodila v Zagreb. In izplačalo se vam bo, precejšnji pogledi so odrti!

Morda drži! Eden zato, drugi zopet zato, Ali iz tega še ne sledi, da smo šli semkaj pohajkovat na državne stroške, da smo odšli iz Slovenije zato, da se bomo čez dve leti ali kasneje vrnili kot nekaj visokega in nedotakljivega. Če bo šlo vse lepo po redu in tudi po sreči, bomo prinesli s seboj marsikaj dobrega in koristnega, in to ne kot mani brihtni in dobri učitelji nego smo prišli semkaj; a za kogar je to največje važnosti, ta bo prinesel v rokah tudi diplomo. In le to bo naša nedotakljivost.

Ob tej priliki se spominjamo besed našega profesorja praktične pedagogike, ki nas je z ozirom na naš položaj nekako takole opomnil: Vedite, da ste vi pravzaprav najbolj osamljeni med vsem učitelstvom; Osnovnošolski učitelji vam obračajo hrbet, ker mislijo, da bežite od njih, a srednješolski profesorji gledajo na vas ljubosumno, češ, da se vivate in silite med nje. Isto smo že opazili in opazamo.

KOKALJ MARIJANA:

O mednarodni učiteljski organizaciji.

Z veseljem sem čitala v »Tovarišu«, da je že ustanovljena mednarodna učiteljska organizacija v Orleansu. Morda je med nami marsikaj tovariš, ki bi se rad pridružil svetovnemu pokretu učitelstva. Slovenski kakor drugorodni učitelji ima iste interese, iste težnje. Isti smoter — in vendar stojimo tako zaklenjeni vsak v sebe.

Ker je »esperanto« poslovni jezik in s tem podano res enotno, mednarodno

RADOSLAV KNAFLIČ:

Proglas-Deklaracija.*

A. Vsebina.

(Dalje.)

Obseg pojma učitelstvo. V ta pojem spada organizovano in neorganizovano učitelstvo. Ali se proglašuje izraz »razpolitičenje« ali »deklaracija« nanaša na oboje? Gotovo! Potemtakem bi se ne smel noben učitelj več javno baviti z nobeno politiko tudi ne s stanovsko, socialno, gospodarsko, narodno, volilno, državno itd. Taka trditev

* Opozarjamo na sklep org. eksekutive, da uredništvo ne prevzema prav v nobenem oziru odgovornosti za podpisane članke tudi ne vsebinsko, kar velja tudi za ta članek. Uredn.

Prijetno je ležati v hladni senci, to se pravi prijetno je pohajati do Zagrebu. Tako so nas označili nekateri tovariši, zlasti stariši in to še posebej oni z meščanskih šol. In pravzaprav se ne čudimo! Sai mislijo, da smo le v nekakšnem tečaju s par tedenskimi urami! Sai so mnenja, da premlevamo v tem dveletnem tečaju stvari, ki so nam morale biti kot absolventom učiteljske že zdavnaj poznane! Sai žive v veri, da je učitelju vsaka višja izobrazba na kaki višji ali visoki šoli nepotrebna, češ, izobrazuj in uči se sam kot smo se morali mi!

Čudni so ti nazori, a na koncu konca le razumljivi. Toda radi takih nazorov vendar še ne sme biti naša višja pedagoška šola, ki je prvi temelji pedagoški fakulteti, le skoro nepotreben ali vsaj odvisen tečaj! Ne tentajmo, kar nam mora biti sveto, ne zametimo, kar smo do dolgi borbi dosegli!

O pedagoškem tečaju govore tovariši v Sloveniji, o tečaju, ki pripravlja kandidate za meščanskošolske učitelje. To ni vse skupaj nič! Tako je pred leti kritikal našo višjo pedagoško šolo tovariš, ki je danes sam — slušatelj iste šole. Pa zdaj mu ni več tečaj — ker vidi, kako se študira. In gotovo bo še kateri, ki bo prei ali slei skušal priti na šolo, o kateri je nekda govornil vse prei kot na spoštljivo.

Na oddihu smo, na letovišču — tako se je izrazil neki tovariš z meščanskošolskim izpitom. Izgleda, da on ni edini, ki tako misli. V njihovem interesu jih prosimo, naj se vsaj malo bolj natančno zanimajo za stvar, preden o njej izrekaio svoio uničujočo sodbo. Zakaj uprav sebi in ugledu meščanskih šol bomo s tem dosegli baš nasprotno kot bi morali. In ugled naših meščanskih šol danes še ni tak kot ga one zaslužijo.

V ostalem na še nastopno! Zanimala bo morda marsikoga od tovarišev tvarina, ki se na šoli predava oziroma od slušateliev zahteva. Vse, ki jih zanima, opozarjamo tem potom na eventualna poročila o »Meščanski šoli« ali drugod.

Toliko za danes. Hočemo, da se razčistio pojmi o naši šoli, hočemo, da sleherni tovariš in tovarišica ve, da mu je dana prilika, razširiti in poglobiti svoje znanje, hočemo, da se zavedamo velike važnosti našega najvišjega učnega zavoda za naše šolstvo sploh in moderen pedagogiko posebej. Svoio višio pedagoško šolo imamo v Zagrebu in Beogradu, obe sta naši, uspeh dolgih teženj in borb učitelstva — storimo vse, kar je mogoče, da se še razširita in odpro vrata celokupnemu učitelstvu.

Klub, slov. sluš. na ped. š. v Zagrebu.

to neorganizovan, ker je po svoiem dušnem obzorju in razpoloženju sam do sebi manj vreden, saj nima toliko prosvetljenosti v sebi, da bi mogel spoznati duševne (moralne) in stvarne (realne) koristi stanovske organizacije, on ne čuti v sebi toliko stanovske discipline, da bi se pokoraval pravilom, načelu oziroma proglašu organizacije. Neorganizovanca bodeš prei pridobil za svoje mnenje s kakim stvarnim darom ali da tudi z zvijačo oziroma tudi s silo. Bodisi kakorkoli, ž njim ne boje organizacija ničesar ali pa le kaj neznatnega pridobila in tei neznatnosti na lubo naj žrtvuemo dragocnost vsega stanu — dosedanjij najboljši način za povzdigo šole in učitelstva v javnosti, t. i. v narodu in državi?

Naš stan namreč mora uporabljati v sebi in na zumai način, kako se v človeški družbi, t. i. v narodu in državi povzpeta na višio stopnio veliave in ugleda, kako šolstvo in ž njim vred kulturo naroda povzdigniti. Ta na znotraj in na zunaj rabljeni način se imenuie stanovska politika, ki nam je v členu 2. naše osrednje organizacije UJU predpisana. Tei metodi je posvečen tudi »Učiteljski Tovariš«; zato nosi na načelni strani označbo »stanovsko politiško glasilo«. Ali nai tudi tega razpolitičimo? Sai spada k učitelstvu in šolstvu. Potem pride na vrsto še tovariš urednik.

Zavezo slovenskih učiteljskih društev smo pred 36 leti uprav zato ustanovili, da bi s stanovsko politiko branili koristi šole in svojega stanu, da bi oboje povzdignili na višio stopnio veliave, ugleda in kulture svojega naroda, zato je ta naša organizacija še v Avstriji vselej povzdigala svoj glas, kadar je bilo treba opozarjati na dobre in slabe posledice šolskih ali učiteljskih zadev nasproti politiki raznih strank in če je bilo treba tudi proti naučni upravi.

Letos pa se nam je predložil proglas, ki pravi v svoiem VII. členu, naj v kolikor treba, prelomimo z izročili (tradicijami) svoje stanovske politike. Takrat, ko bomo to proglas sprejeli slepo in bodemo v delanju res prelomili s svojimi dosedanijmi izročili (tradicijami), takrat bomo likvidovali in razpuščali svoio organizacijo tako, da bode začela sama razpadati. Ako ne bodemo svoje dosedanje stanovske politike nadaljevali, nam tudi te organizacije treba ni, postali bomo podobni ali Slomškariem ali pa morebiti celo boljševikom, oboji imajo tudi svoja od nas različna izročila (tradicije) ali pa bodemo postali enaki neorganizovanim učiteljem, ki nimaio sploh nobenih izročil (tradicij). Z našo stanovsko politiko stoji in pada tudi naša organizacija!

Ako bi se razpolitičenje (depolitizacija) šolstva in v posledici razpad naše organizacije res izvršil, potem šele bi bili izročeni na milost in nemilost strankarski politiki različnih političnih strank v narodu, a v državi absolutistično prosvetni upravi. S svojim krivim presojevanjem proglašati bi dosegli uprav to, česar nismo niti nameravali niti hoteli. Zgodilo bi se nam tako kakor nemškoavstrijski diplomaciji v svetovni vojni.

Jezikov pomen izraza »depolitizacija«. Samostalni depolitizacija je tuika, izpeljana iz grške besede πολις = mesto, πολιτεία = v mestni upravi ali πολιτικός. Tuika se je spreidai predložil latinski predlog »de«

V obrambo na članek tov. Dostala v „Jutru“.

K Ns, XII, 70/26.

V naslednjem Vam pošiljam popravek z ozirom na članek »V obrambo na članek tov. Dostala v Jutru«, v štev. 11., leto LXVI, z dne 1. marca 1926 na drugi strani v četrtem stolpcu in na tretji strani prvem in drugem stolpcu. V smislu čl. 26. zak. o tisku citiram besedilo, katero se popravlja namreč:

»Ni tudi res da sta bila tov. Jelenc in Dostal pozvana od zagrebškega poverjeništvu in centrale UJU, da prekličeta svoio demisijo; dalje: »Veseli me, da je tov. Dostal stopil vendar enkrat s polnim svojim imenom na dan, da se ne skriva več za osebo tov. Jelenca, ki io je doslej vedno norival naprei: ... Tov. Dostal in njegovi prijatelji nai vedo, da so oni krivi razdora... o čemer nikdar ne bi mogel govoriti, če bi no »Jutru« ne nčili osebnega razdora in političnih strasti v naši organizaciji...«

To v smislu zakona citirano besedilo popravljam z naslednjim:

V svoiem članku »Učiteljskemu Tovarišu« v »Jutru« št. 61. z dne 14. marca

— od ali raz, ter ii je dodalo slovensko obrazilo iia, kar domeni po naše razpolitikovati ali razpolitičiti, a tudi ta izraz nam je neprimerna tuika. Samostalni depolitizacija vsebuie dejanie prehajalnega pomena, t. i. dejanie izhaja iz šolstva na koji drugi predmet (v 4. sklonu), ne na od koje osebe ali predmeta na šolstvo, ali iasneie rečeno: Šolstvo se nai ne bavi s politiko.

V tem grmu tiči zaiee! Kriva raba tujke »depolitizacija« je izzvala v našem pojmovanju zmedo, ker so ii eni pripisovali neprehajalni pomen, dočim vsebuie v resnici samo prehajalni.

Pisateli proglaš je s tuiko izrazil to, česar pravzaprav ni hotel, a mi proglaš nismo tako pojmiili, kakor je on hotel. Gotovo, prava smola!

Kdor hoče sestavljati kakršnasikoli pravila, poslovnike, proglaš, naredbe, ukaze ali celo zakone, mora znati logično dobro misliti in prav sklepati, mora do dobra poznati vsai svoj jezik (mora biti vsai mali jezikoslovec) ter se nai na vsak način izogiba tuikam, koje nai, če le mogoče nadomešča s slovenskimi izrazi. V svoiem jezikovnem slogu nai daie prednost glagolu oziroma glagolniku (bogatstvo izraza tiči v vseh slovenskih jezikih o glagolu) nepotrebne samostalnike zlasti tuike da nai izdušča, sicer bode izzval zmedo, dvoino nasprotujoče si pojmovanie, nesoglasia in kričeča protislovia, kojih je vsled tega v proglašu polno. Zaradi rabe nesrečne tujke »preklinia« proglaš tam kier bi moral »bлагославljati«.

Pisateli je s tujim izrazom depolitizacija gotovo hotel reči: »Šolstva ne zlorabiti v strankarske politične namene.« Da ie imel res ta namen, izhaja iz naslednjih njegovih stavkov v 2. točki »... in vidimo danes edini resni protitež dogubnim strankarskim vplivom na šolstvo v stanovski organizaciji...«

Jaz bi tuike »depolitizacija« sploh ne rabil ter bi točko 2. členu II. proglaš zložil tako: »Zlorabiti šolstvo in učiteljske stanovske zadeve od raznih političnih strank ali njihovih posameznih pristavev v svoje namene ie šolstvu in učitelstvu škodljivo ter se ne kriie s koristio (ne interesom) niti šole in učitelstva, niti naroda in države. Organizacija učitelstva mora kot čuvarica koristiti šolstva in učiteljskega stanu čuti nad ravnanjem političnih strank ter se znati pred njihovo zlorabo varovati, nai se to pokaže kadar in kiersibodi ter v koji si bodi obliki. Da se to lažie doseže ie potrebno:

a) nai obstoi v državi samo ena učiteljska organizacija, in sicer samo UJU ki nai zastopa mnenie vsega osnovnošolskega učitelstva;

b) naj ta organizacija poskrbi, da se v nameravani novi šolski zakon spreime določba, po koji bode zlorabljanie šole in učitelstva po političnih strankah in posameznih njihovih pristaveh in no cerkvi pod izogibom kazni prepovedano...«

Ta slog ie brez rabe tuik stvarno jasen ter mora voditi naravnost k smotru. Seveda ie ta slog le besedni poskus (problem), dvomim namreč, da bi mogli v narodni skupščini dobiti večino poslancev za spreietie takega besedila; kajti vsaka politična stranka bi rada s šolo gospodarila. Vseeno, poskus v proglašu nai le velia!

(Dalje prih.)

1926 nisem nikier trdil, da sva bila s tov. Jelencem pozvana iz Zagreba na preklie demisije, marveč sem pisal dobesedno: »Preklie sva z g. Jelencem podpisala na intervencijo centrale UJU v Beogradu in poverjeništvu v Zagrebu.«

Dalje ni res, da bi se bil iaz skrival za osebo tov. Jelenca ali to osebo norival naprei, marveč ie res, da sem nastopil vedno odkrito in pod lastnim imenom. Ni res, da bi bil kedai netil osebni razdor in politične strasti marveč sem v deklaracijski zadevi napisal le en sam članek, namreč zgorai citiranii, pod katero rega sem se podpisal, in v katerem sem navedel zgoli čimienice.

Ta popravek, ki odgovarja vsem pogojem čl. 26. in 28. zak. o tisku, blagovolite v smislu čl. 27. takoi no prejemu natisniti na istem mestu z istimi črkami brez dostavka, vstavkov ali izprememb ter pod istim naslovom.

S spoštovanjem

Rudolf Dostal.

Nova Deklaracija v luči kritike.

Izšla je iz vrst ljudi, ki so proti oni deklaraciji, ki jo obravnavajo vsa naša društva. Ima torej namen dokazati nevednost prve. Je torej nekaka protideklaracija. Kdor jo hoče dobro razumeti, mora imeti neprestano pred očmi, kdo jo je sestavil in kaj je njen namen. S tega stališča je sila zanimiva in poučljiva. Oglejmo si jo.

Člen I. stremi za enotno organizacijo vseh tov. ki ljubijo skupno našo domovino itd. — Stvar bi bila v redu in bi jo človek podpiral, če bi ne poznali mentalitete očetov tega novorojenčka. Po tej mentaliteti: »Kdo je, ki ljubi našo skupno domovino in hoče s svojim delom vzgojiti čvrst narod Jugoslovenov? Niti vsi »naprednjaki« ne, ampak samo naprednjaki ene gotove stranke! Patent na liubezen do domovine je izroččen pri nas le mali skupini izbranih. In tako vidimo, da bi ta enotna organizacija izgledala zelo neenotno!

Člen II. hoče organizacijo prosto in nevezano na obstoječe politične stranke. Bi bilo v redu, če bi ne bilo člena III., ki (organizacija) kot zastopnica naprednih in svobodomiselnih svojih članov stoji na stališču, da mora biti šola državna itd. ter hoče vzgajati ljudstvo in deco v verski strplivosti.

Naprednost in svobodomiselnost pomeni pri nas več nego vsebuje zmisla suha izraza. Napreden je pri nas »liberal« in svobodomislec — ateist. Da so očetje te »Deklaracije« tako mislili, nam dokazuje zavarovanje na koncu odstavka: »nič mani da vzgajati tudi ljudstvo in deco v verski vztrplivosti.« Ta nič mani pomeni: vkljub temu! Vkljub čemu, če ne ateizmu? In ker imamo zelo malo navih ateistov, kakšna bo ta enotna organizacija?

Člen IV. je najzanimivejši. Povdarja, da smatra Srbe, Hrvate in Slovence za en narod zaradi blagostanja in iakosti države itd. — Priznavam da tega člena ne razumem — t. i. ne morem izslediti

za katerim grmom tiči zajec. Ali gre za frazo ali za bistvo? Če gre za frazo, potem moram konstatirati, da se hoče tudi v organizacijo zavesti boji za fraze »za eden ali za tri«. To je produkt nezmyselnega boja v dnevnem časopisu, ki zahtaja to sporno iabalko, ko primanjkuje senzacionalne vesti. Če na gre za bistvo, potem — dragi tovariši — treba imeti več poguma in delati. Smo za asimilacijo zaradi enotnosti in blagostanja države in niene iakosti na zunaj.

Člen V. hoče imeti zajamčeno nezavisnost šole in učiteljstva od lokalnih činiteliev in verskih funkcionariev, a tako, da se čuje predlogi in mišljenja vseh faktoriev, ki so interesirani na šoli, zlasti učiteljstva. — Čudna nezavisnost od lokalnih faktoriev in verskih funkcionariev, katerih predlogi in mišljenja se morajo čuti! Morda pa misli ta člen, da »čuti« se še ne pravi upoštevati, ali do domače: malo se donorčevati iz njih.

Člen VI. ugotavlja še enkrat nezavisnost od pol. strank in povdarja pravico do pol. udeistvovanja izven šole. — Podpišemo z obema rokama, le škoda, da mu ne moremo priznati logične posledice prejšnjih členov.

Zadnji člen (VII.) si je v svesu, da je obstoi in rast naše organizacije samo mogoča na temelju najširše duhovne svobode vseh članov... ki sprejemajo gornja načela itd.

Predragi moji, kakor hitro bi član sprejel gornja načela, bi šla duhovna svoboda k vragu!

Namen, ki je vodil sestavo te »Deklaracije«, je zakrivil konfuznost, in konfuznost je zopet postala namen: Kajti zdi se da je anonimna »deklaracija« izšla z namenom skonfuzionirati članstvo in ga priversti do tega, da odkloni sploh vsako razpravo o »deklaraciji« in nadaljuje dnevnih red preddeklaracijskih časov. Te misli se ne morem ubraniti. In zato — dovoli o tem!

I. Ribičič.

Deklaracija v luči kritike.

Izmed vseh členov deklaracije je edino člen V. svetel in čist žarek ki skromno sije skozi temen oblak deklaracije.

Stanovska zavest, morala in disciplina nam bi imela biti prvo naše prizadevanje. Naše edinstvo bi se imelo pokazati tudi vselej na zunaj, ne samo na znotraj. Ako bi vsak stanovski tovariš podredil osebne interese koristi celote, bi tudi deklaracija izostala. Zato so tisti, ki so spravili deklaracijo v svet, hudo grešili nad celim stanom in v tem delu se ni pokazalo pravo, pristržno in postrtovalno tovaristvo. Deklaracija je napravila razdor le med naprednim učiteljstvom, ni pa pridobila v UJU niti enega člana drugih nazorov in drugega prepričanja.

V členu VI. se bere: »tako moramo kot absurdno in žaljivo zavrniti vsako stremjenje do popolni politični in duhovni unifikaciji stanu«. Kdo je v UJU propagiral kaj takega? Kolikor poznamo zgodovino šolstva in učiteljstva, je delala in še dela to klerikalna stranka. Ta nas hoče duhovno zasušniti in je v eri dr. Šusteršičevi faktično že nad polovico slovenskega učiteljstva politično in duhovno unificirala. Ako je ta člen deklaracije sub rosa naslovljen na klerikalno stranko, ga uvrstimo med sprejete člene ne meneč se, da pri tem postajamo že — politični.

K sedmemu členu moramo za najodločneje izjaviti, da je to skrajno lahkomišljeno deklarirana izjava: »prelomiti tudi s tradicijami dosedanje naše stanovske politike«. Učiteljstvo se je pred 40 leti začelo zavedati samega sebe in svojega stanu. Organiziralo se je v društvih, izdajalo svoje liste, prirejalo zborovanja, začelo se boriti za izboljšanje gnotnega

položaja in se začelo otresati nepotrebnega jerojstva. S tem je pridobilo na ugledu in veljavi. Mlajša generacija je delo krepko nadaljevala do danes; tradicije stanovsko političnega dela so rodile bogat sad, ki ga uživamo danes vsi. Kdor količkaj objektivno sodi, mora zaneti zahvalno pesem tem tradicijam, ne pa metati kamenje nanie.

Osmi člen strahopetno izjavlja, »da naša stremjenja nimaio nobene osti proti nobeni stranki.« namesto da bi odločno izjavila, da ne pripusti nobeni politični stranki, da bi se vmešavala in izvajala svoj vpliv na stanovsko organizacijo. Take besede bi vsaj imponirale komu, koliko bi pa izdale — je na drugo vprašanje. Učiteljstvo ne odreka deklaracija v tem členu »delovanja bodisi v političnih, kulturnih ali gospodarskih organizacijah in je ni ena naloga, v kolikor sega preko meje ožjega (!) stanovskega programa, samo regulativnega in dopolnilnega značaja.« Najprej organizacijo depolitizirati, potem pa politično delo učiteljstva regulirati in dopolnjevati. To razume malokdo tako delati.

Člen deveti nasprotuje členu tretjemu v 6. odstavku.

K devetemu členu: Ako organizacijo smatra za kvarno direktno sodelovanje organizacije pri nameščanju, potem naj blagohotno oprosti vladaioči stranki, ako ta po svoji strankarski potrebi in sposobnostih politično delujočih nodeljuje učna mesta.

Zadnji člen povdarja nekaj, kar učiteljstvo, posebno napredno, dela iz lastne inicijative in je že gladilo dot za vstop vsem stanovskim tovarišem v organizacijo, ali so nas ločila pri tem — načela.

Anton Germek.

ugodno rešeno, popolnoma v smislu našega tolmačenja, ki se glasi:

Državni Svet

Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca
Br. 9259/25.

5. Februara 1926 god.

Beograd.

U ime Njegovog Veličanstva Aleksandra I. Kralja Srba, Hrvata i Slovenaca
Državni Svet

u svom II. Odeljenju sastavljenom od podpredsednika Državnog Saveta Dr. Tugomira Alaupovića kao predsed-

sednika i savetnika: Dr. Stevana Sagadina, Mihaila Radivojevića, Dr. Makse Rošča i Dr. Save Vukanovića kao članova sa delovodiom Bogdanom Majstorovićem, uzeo je u razmatranie tužbu I. L. penzionisane učiteljice iz L., protivu rešenja Ministra Prosvete od 19. Februara 1924 god. O. N. Br. 8985, kojim joj je određena količina penzije prema nlati što je primala po starom zakonu, pa je, proučivši kako tužbu, rešenje i ostala akta tako i odgovor Ministrov na tužbu, poslat pismom od 11. marta 1925. god. O. N. Br. 11.880 našao, da sporno rešenje nije na zakonu osnovano.

Na dan stupanja na snagu Zakona i činovnicima od 31. jula 1923. god. tužilja se zatekla u službu da je u smislu čl. 229. toga zakona, i prevedena rešenjem Ministra Prosvete od 28. februara 1924. god. O. N. Br. 11.020. Tim rešenjem određene su joj i prinadležnosti prema novom zakonu, na koje ima pravo od 1. oktobra 1923. god. shodno čl. 249. Prema čl. 138. kao osnov za izračunavanje penzija imale su se uzeti te prinadležnosti, a nikako one koje je tužilja primala po starom zakonu. Iz starog zakona ima se u ovom slučaju uzeti samo procenat za obračunavanje, a to u smislu odredbe iz prve rečenice drugoga stava čl. 239. Zakona o činovnicima.

Sa ovih razloga, a na osnovu čl. 156. zakona o činovnicima i čl. 34. zakona o Državnom Savetu i Upravnim Sudovima, II. Odelenie Državnog Saveta

presudjuje:

Da se poništi rešenje Ministra Prosvete od 19. februara 1924. god. O. N. Br. 8985.

Delovodja: Predsednik II. Odelenja Državnog Saveta:
L. S.

Podpis nečitljiv. Podpis nečitljiv.

Ta razzodba Državnega Sveta je važna za vse upokoience z nepolnimi službenimi leti, ki so prevedeni in so bili upokoieni po 1. sept. 1923 do 1. septembra 1926. Njim se mora odmeriti pokojnina po zadnji plači, ki so jo imeli, a procentna mera je vzeta po staremu zakonu, ki je bila za nie v veljavi pred čin. zakonom. — Enakim upokoioencem po 1. sept. 1926 pa pripada tudi procentna mera po novem, t. i. čin. zakonu.

Važna pa je ta razzodba tudi v drugem oziru, ker v njej Državni Svet pravi: da imajo prevedeni državni uslužbenci pravico na prejemke po novem zakonu od 1. oktobra 1923. leta. S tem je namreč indirektno podana tudi razzodba Državnega Sveta, da nam pripade razlika med staro in novo plačo za čas od 1. oktobra 1923 do 1. maja 1924 in da bi se dalo tudi to iztožiti.

Splošne vesti.

— Podpredsednik naše centrale UJU v Beogradu g. Vlada K. Petrović je poslal uredništvu »Učiteljskega Tovariša« odličan članek, ki ga prinašamo na uvodnem mestu v današnji številki in na katerega opozarjamo vse čitatelje, da ga prečitajo.

— Deputacija Pov. UJU — Ljubljana pri prosy. inspektorju g. dr. Lončariu. V torek 16. t. m. se je glasom sejnega sklepa zglasila pri prosvetnem šefu gosp. dr. Lončariu deputacija našega poverienišva, obstoječa iz pov. tov. Gnusa, tainika tov. Lapa in ena člana eksekutive tov. V. Rusa, da informira gosp. šefa o želih in stališču učiteljstva k posameznim tekočim vprašanjem na prosvetnem polju. Želie in stališče k posameznim vprašanjem je iznašal pov. tov. Gnus, podpirala sta jih pa argumenti oba zastopnika poverienišva. Predvsem so zastopniki poverienišva povdarili, da se čuti poverienišvo prezrtega, ker se ni pravčasno upoštevalo poverienišva glede nominiranja zastopnikov v namestilno in disciplinsko komisijo in so se upoštevali predlogi posameznikov. Zato zastopstvo poverienišva ne more prevzeti odgovornosti za tak postopek napram učiteljstvu. — G. šef je povdaril, da izvira to iz tega, ker smatra da pov. še ni konsolidirano. — Zastopniki so pojasnili g. šefu, da se debata ki se vrši v organizaciji, ne sme smatrati kot kak pretresljai v njenih temeljih, t. i. v okrajnih društvih, in se tudi ni bati kakega razzula. Opozorili so tudi g. šefa, da sedanjii predstavniki poverienišva prevzemaio vso odgovornost za vse svoje poslovanje napram članstvu in zato tudi reflektirajo, da se v vseh aktualnih vprašanjih, ki zadevaio učiteljstvo, šolstvo in

prosveto, upošteva tudi UJU, ki je pripravljeno po svojih zastopnikih podati svoje strokovno mišljenje v zmislu vsega slovenskega učiteljstva. — G. šef je obljubil, da bo pozval v takih slučajih predstavnike učiteljstva, da mu bodo podali svoje mišljenje. — Nadalje so zastopniki poverienišva ponovno opozorili g. šefa na nepravilen postopek, če se sreski šolski nadzorniki upokoie z nadzorniskega položaja, ker so bili na ta položaj le prideleni. Posebei so zopet opozorili na slučaj nadzornika Matka. — Ker še nima polnih službenih let, je izjavil g. šef da vsekakor stori vse, da se g. Matko reaktivira kot šolski upravitelj. — Zastopniki poverienišva so nadalje izjavili, da se jim zdi ferman glede razmerja nadzornikov do učiteljskih društev omejevanie državljanskih pravic. G. šef je izjavil, da ostane pri svojih nazorih da oni ne moreio v organizaciji ločiti meje med nadzornikom kot uradno osebo in kot organiziranim članom. Vsekakor njih oseba vpliva na članstvo, zlasti mlajše, kar pogosto lahko rodi kvarne posledice. — Zastopniki poverienišva so g. šefu objavili tudi vse slučaje, ki so bili s strani okrajnih društev pov. prijavljeni, da se je v njih nezrlo predpisan postopek glede nameščani pri zadnjih imenovanjih. G. šef je reagiral na vse slučaje in jih utemeljeval. Izjavil je, da spremembe niso mogoče, ker so imenovanja izvršena. Obljubil pa je, da hoče gledati na strogo objektivni postopek in na smernice, ki jih je postavilo učiteljstvo za kompetence izvzemši starosti, ker mora biti kvalifikacija na prvem mestu. Tov. Lapa in ne je povdaril slučaje, ko težke socialne razmere provzroče včasih najboljše mu učitelju tudi krivico, medtem ko se ga z upoštevanjem pri kompetenci naravnost reši in vrne zopet šoli kot veliko pridobitev. — Ob sklepu so zastopniki vprašali g. šefa tudi, koliko je resnice na časopisnih vesteh o velikem premeščanju nadzornikov in učiteliev v Sloveniji. G. šef je izjavil, da mu je neznano kaj o tem. G. ministru Radiću je sam izjavil da bo pustil vse učne osebe na dotedanjih mestih. Strahovati hoče le one, ki se pregreše in iz zagrizenosti izzivajo. Temu je tudi g. minister Radić pritr-dil. (Glej našo vest o teh premeščanih na drugem mestu, med »Splošnimi vestmi«, Uredn.) — Pred odhodom so zastopniki poverienišva tudi ugovarjali temu, da zastopa slovensko učiteljstvo v Glavnem Prosvetnem Svetu g. Ivan Štrukeli, ki se niti po številnem razmerju organizacije niti drugače ne more smatrati za predstavnika slovenskega učiteljstva. G. šef je izjavil, da on o tem imenovanju ni bil nič obveščen in ga tudi ni zakrivil.

— Velika premeščanja nadzornikov in učiteljstva v Sloveniji. Slovenski listi so pridobili notico o velikih premeštvah v Sloveniji in zdaj je zavladalo veliko razburjenje med nadzorniki in učiteljstvom. Stvar je pa ta: Beograjski listi so zamenjali Slavonijo s Slovenijo in naši listi so brez misli in brez iskanja informacij to ponatisnili. To pristavljamo tudi k današnjemu članku »Ali bo pljusnil val premeščeni tudi v Slovenio«, ki ga prinašamo na drugem mestu.

— Preiskave v področju prosvetnega oddelka v Mariboru. Listi so poročali, da sta se mudila te dni v Mariboru prosvetni podsekretar g. dr. Pasarić in inž. g. Kosutić, ki sta osebno izvršila več preiskav na nekaterih zavodih v Mariboru. Vest odzvarja resnici in gre za nekatere zadeve disciplinskega značaja. Žal nam bo le, če bodo posledice morali nositi tudi oni, ki im v korektnem in objektivnem zakonitem postopku s strani učiteljstva ne moremo očitati ničesar in ki im je bila res vselej prva briga strogo postopanje po zakonu.

— Okrajna učiteljska društva opozarjamo, da morajo poverieništvu vpslati: 1. Svoje sklepe in izpreminjevalne predloge k Deklaraciji. 2. Sklepe in izpreminjevalne predloge k pravilom UJU. 3. Kataster šolstva. 4. Novoizvoliene in konstituirane odbore okrajnih društev. 5. Kier so že izvoljeni: Delegete in namestnike za pokrajinsko skupščino ter delegete in namestnike za glavno (državno) skupščino.

— Mariborskemu poročevalcu »Jutra«, ki me apostofira v 63. številki lista zaradi premostitve neke tovarišice iz Maribora v »oddaljene« Studence, povem, da ne bom pisal kilometrskih protestnih člankov, kakor jih tudi nisem pisal takrat, ko je bila imenovana njegova lastna gospa soproga — saj se morda še spomni na čigavi zasluzi — stalnim učiteljicam na mestni deški šoli, katero mesto bi bilo pripadalo

menda boli kakemu podeželskemu učitelju-očetu, katerega otroci študirajo v Mariboru, kakor pa soprog g. odvetnika. S takimi noticami prav nič ne koristi dotični gospe tovarišici, ampak samo škoduje njej in še marsikomu drugemu, kateri mu je bližje nego na jaz.

Hren.

— **Situacija:** Proti deklaraciji so glasovala društva: 1. Brežice-Sevnica, 2. Ljutomer, 3. Šmarje-Rog (tri društva); za deklaracijo so celotno oziroma načelno glasovala društva: 1. Črnomelj, 2. Dol. Lendava, 3. Kamnik, 4. Kočevje, 5. Kranj, 6. Krško, 7. Laško, 8. Sv. Lenart, 9. Ljubljana-mesto, 10. Ljubljana-okolica, 11. Logatec, 12. Mariberg, 13. Maribor-okolica, 14. Mežica, 15. Ormož, 16. Murska Sobota, 17. Slov. Bistrica, 18. Šoštanj (osemnaest društev); za izvajanje §. 2. pravil so glasovala društva: 1. Koniče, 2. Litija, 3. Maribor-mesto; večje izpremembe zahteva: 1. Ptuj; neznani so še rezultati in ni sklepov: 1. Celje, 2. Gornji grad, 3. Novo mesto, 4. Radovljica, 5. Slovenjgradec, 6. Vrnsko in 7. Kozje (sedem društev).

— **Krenimo na nova pota vzgoje in pouka.** Naša šola, kakršna je danes, absolutno ne odgovarja duhu časa, ki veje drugod in čigar sapice čutimo tudi pri nas. Vendar so preslabe, da bi nas obrnile in usmerile od golega pouka k pravi vzgoji. Kakor nas tudi božajo in nam laškajo, vendar smo v pouk tako zaverovani, da najrajiš potegnemo z roko preko čela, češ, pojdite, ve neliube misli, poidi ti klicar novodobne vzgoje, jaz imam s poukom dosti opravka in se nimam časa pečati še z vzgojo, to naj opravi dom. Dom pa tega ne opravi. In tako ostaja naša mladina po pretežni večini brez vzgoje. Z znanjem natrpana glava je pač samo glava, ki ne pozna tega, kar imenujemo srce. V današnjem času je pa za vse nas, ves svet, večje važnosti srce kot glava, o čemur nas predriča vsaka številka dnevnega časopisa. Zato je nujna potreba, da se obrnemo za 45° in ubremo smer, ki bo upoštevala vzgojo in pouk v enakih izmerah. Drznem si postaviti celo trditve in in seveda tudi krenko zagovarjati, da imej danes vzgoja v šoli prvo mesto. Najboljši vzgojitelj je delo, najboljša vzgojiteljica delovna šola. Naše šole so danes daleč od delovnih šol zato ne dosežemo uspehov, kakor jih rodi ista drugod. Nedavno je pisal slovenski dnevnik, da je bratska Češkoslovaška republika na 4 mestu evropskih držav, kar se tiče socialne pravičnosti in stabilnosti, torej pred Nemčijo, Francijo, Anglijo. Naši pogledi so bili vse do današnjih dne obrnjeni na Nemčijo, nemški duh je tako prezel naše mišljenje, da trdno mislimo, da moramo brez nemščine in nemške znanosti umreti. Vendar temu ni tako. Naše geslo moramo izpremeniti, mi se moramo odnemčiti, če hočemo ustvariti kaj samoniklega, mi se moramo odnemčiti in nasloniti na sorodne slovanske narode, če hočemo, da zgradimo šolo s slovansko dušo, če hočemo postaviti v svet ljudi kova Komenskega. Odnemčiti se moramo na vseh poljih, prvo pa na polju šolstva. In tu je zopet vzor bratska Češka. Njeno šolstvo je tako vzorno zrajeno, organizacija znanstvenega proučavanja šolstva tako temeljita, da se moramo čuditi odkod vse to. Ne trdim preveč, če rečem, da je to posledica delovne šole, ki jo Čehi negujejo že desetletja in ki je dobila po razsulu Avstrije prostega duška, da se je razširila in poglobila. Središče propagande je poleg več manjših drugih mestec Prostějov na Moravskem. Peščica znanstvenikov-učiteljev je imela srečo, da je dobila sposobnega moža za založnika svojih del t. i. fa. F. J. Buček. Njene publikacije so me navdušile, ko sem jih mimogrede prelistaval v neki knjigarni na Češkem, kupil sem jih nar. pregledal doma natančneje in priporočil šolam. Odzvalo se je precej šol in to iz cele države. Dogovorno s fo. Buček — Prostějov — prevzame nadrobno prodajo njenih publikacij v najkrajšem času naša učiteljska knjigarna v Ljubljani, ki ima že danes od večine po en izvod na oglede in sprejema menda že tudi naročila. Kdor želi naši šoli napredka, naj si ogleda knjige. Jezik ne sme biti ovira tam, kjer slika vse dove. Podrobno o cenah del napišem prihodnjič, za danes samo pozivam tovariše, naj si ogledajo knjige v naši knjigarni v Ljubljani. Od-

nemčiti se, bodi naše geslo, cili vzgoja slovanskega človeka notom prave narodne delovne šole.

Albin Laovic.

— **Litiško učiteljsko društvo** je napravilo 20. t. m. na zborovanju sledeč sklep: »Deklaracija se smatra odveč, ker je po členu 2. pravil UJU lahko vsak učitelj(ica) član organizacije UJU, ne glede na strankarsko pripadnost. **Vodstvo** pa naj se v bodoče strogo ravna po tem členu.

— **Razpis stalnih učiteljskih služb** na osnovnih šolah ljublianske oblasti je objavljen v »Uradnem listu« št. 25, z dne 16. marca 1926. Opozorjamo one, ki se zanimajo za namestitve ali premestitev na ta razpis. Prošnje je vlagati pri šolskem upravitelstvu najkasneje do 31. marca 1926.

— **Krivicca pri zadnjih imenovanjih.** Poverjeništvu je dvakrat pozvalo prizadete, naj javijo svoje slučaje potom ukrajnih društev poverjeništvu in bo isto potem storilo korake, da se taki slučaji ne bodo več ponavljali. Dotičniki morajo seveda prijaviti poverjeništvu vse podatke in kompetente ter so osebno odgovorni, da ne prikrivajo nobenih okoliščin, ki govorijo za oziroma proti namestitvi. Dosegai je prešlo poverjeništvu prijave o štirih krivičnih slucajih. Predstavniki poverjeništvu so takoj odšli k šefu prosvetne uprave in mu predložili vse slučaje. Na seji poverjeništvu so se zastopniki poverjeništvu bavili z vprašanji, da o vseh teh slucajih in tudi v bodoče izdelejo o krivicah posebno spomenico, ki jo potem predlože prosvetni upravi in se ti slučaji tudi obljavijo. — Dogaia se pa, da nekateri neutemeljeno govorijo okrog, da organizacija ničesar ne stori in »Učiteljski Tovariš« nič ne piše o krivicah. **Seveda so to oni, ki svojih slucajev sploh niso prijavili poverjeništvu.** Kako morajo potem zahtevati, da naj se piše o tem če sami ničesar ne napišejo in ne obveste poverjeništvu s točnimi podatki in kako morajo potem zahtevati, da naj jih poverjeništvu štiti! Brez stvarnih podatkov je vsak zagovor in vsaka zaščita nemogoča. Ves problem pravičnega postopanja pri nameščanjih je največ odvisen od učitelstva samega.

— **Tvrđka E. Meršol** nasl., zaloga ženskih ročnih del se nahaja sedaj Wolfova ulica 5. — Glej inserat.

— **Ročnih zemljevidov Mariborske oblasti** je razpečal »Učit. dom« do konca februarja, in sicer: Pohorje-Koziak 3600, Slov. gorice-Ptujsko polje 3200, Prekmurje 4600 in Celjska kotlina 800, Torej skupno 12.200. Zadnji čas naročila pojemajo kljub temu, da bi morala vsaka šola imeti upelane ročne zemljevide vsaj svoje kulturne skupine. Tovariš(ce)! Zganite se in si olajšajte delo za dosego učenega smotra.

— **Sličica z občnega zbora.** (Iz Kočevja.) Za nami je občni zbor našega društva. Ogorčene borbe za in proti deklaraciji je konec. Ozračje se je čistilo, ponchal je grom, bliska se je daleč za obzorjem. Nervoznim je odleglo, strasti so se polegale. Ozrmo se nazaj in ogledimo si nekoliko položaj v katerem se nahajamo. Debata je pokazala, da smo v načelu vsi za deklaracijo. Vsem bi bila mila in draga. Toda ne zaupamo ji. Njen skrivnostni prihod, njen nenadni pojav — na njeni propagandni, ki imajo nekaj za bregom. To so argumenti, o katerih razmišljamo v preteklost zaverovani. Stotčki — ah lestve, ki vodijo v Eden — to sušljamo pritaeno dobro informirani pri četrti vina. Teško je ločiti se od preteklosti. Sanjavo tožimo o starih dobrih časih, ko nas je vezala ena (»politična«) misel. Teško nam je ob spominu na dni, ko smo kimali in navdušeno pritrjevali opoimim zvišenim besedam, ki niso vselej omemiale stanu, šole in njenega dela. Kako smo se naslajali ob prelepih frazastih slavospevih vsem in vsemu, kar nam je nudila dnevna politika. Danes ločitev duhov — teror na obzorju — diktatura onih, ki rušijo organizacijo, 82 premeščeni po § 71. za vlade PP — to ni nič. Sai še omeniti ne maramo tega Klerikalni zmai nam grozi še vedno — čez mejo prihajajo subverzivni elementi — to je nevarnost. Toda preko vsega stopamo vendarle. Vsi bi bili za novo divo — za deklaracijo. Toda radi njih, ki so jo k nam zanesli, bi bili proti njej — sai imamo § 2. pravil UJU — zanikan in ovržen sicer od poverjeništvu v praksi. Zato pa k temu rešeniku. Lubi § 2. reši nas: rešil nas je in ustvaril eno fronto: 91 depolitizatorjev, 52 deklarantov in 39 paragrafarjev, 2 bela listka sta simbol cigumigar-

stva. Ubogi Božo Račič s čipkami! Sam si občudoval izdelke domače obrti. Mi jih nismo. Pa drugič drugače, ko ne bomo več deklarirali.

A. Mervič.

— **Ljutomer.** Ob priliki zadnjega učiteljskega zborovanja našega društva sem prejel diplomo častnega članstva, umetno izdelano od tovariša gosp. Jos. Žagarja, sedaj strokovnega učitelja v Ljutomeru. Dolžnost mi je izreči najsrčnejšo zahvalo vsem, ki so na katerikoli način pripomogli k temu počaščenju, zlasti predsedniku tov. K. Mavriču in šolskemu nadzorniku tov. Fr. Karbašu za pomembne in ganljive besede. Srčna hvala vsem! — Fr. Zacherl, učitelj v pok.

— **Usposoblenostni izpiti za osnovne šole** pred izpraševalno komisijo v Mariboru (na drž. moškem učiteljsku) se prično dne 26. aprila t. l. zjutraj ob 8. uri. Pravilno opremljene prošnje za pripustitev k usposoblenostnemu izpitu naj se predlože do šolskem vodstvu pravočasno sreskemu šolskemu nadzorniku, da bodo najkasneje do 11. aprila v rokah izpraševalne komisije. — Predsednik

— **Knjige Slovenske Šolske Maticice** so izšle in bodo tekom tedna razposlane na posamezna poverjeništvu. Tov. poverjeniki in poverjenice naj pri razdeljevanju knjig porabijo ugodno priliko za nabiranje članarine za leto 1926. Upati je, da bomo za tekoče leto izdatno zvišali število članstva in to toliko bolj, ker je po odredbi ministrstva prosvete članstvo Slovenske Šolske Maticice obvezno za osnovne in meščanske šole. — Ljublianski člani dobe knjige pri podpisnem na I. deški osnovni šoli na Ledini, na kar opozorjamo upravitelstva oziroma ravnateljstva osnovnih in drugih šol. — Pavel Plesničar, blagajnik S. Š. M. in poverjenik za Ljubljano.

— **Šolskim upravitelstvom in ravnateljstvom v Ljubljani.** Izšle so knjige Slovenske Šolske Maticice. Prosim, pošlite šolskega slugo donje za tamošnje članke na I. deško osnovno šolo na Ledino, kjer jih dobe lahko vsak šolski dan ob 10. uri dopoldne.

Blagajnik.

— **Za našo pedagoško knjižnico.** Vse tovariše in tovarišice opozorjam na članek, ki je izšel pod gornjim naslovom v zadnjem »Učiteljskem Tovarišu« in naprošam vse: »Prispevajte k izpolnitvi naše Centralne knjižnice, ki ji moramo dati možnost, da bo odgovarjala namenu, ki mu je posvečena.« Če ima kdo in ne rabi: Otto Spamer's »Illustrirtes Konversations Lexikon. Tega nam manjka II. in III. del od črke B do F. »Knezova knjižnica« manjka jo V., VII., VIII., IX., X., XII., XIII., XIV., XV., XVII., XVIII., XIX., XX., od XXII. zvezka dalje. »Pletčaršnikov slovar« manjka I., 4., 9. in 16. sešitek. Darujte knjižnici knjige, ki jih ne rabite. Vse knjige se lahko uporabijo. V izpolnitve knjižnice služijo pedagoške in šolske, a beletristične se uporabijo za snovanje knjižnic v obmeinih krajih. Imena darovalcev bodo priobčena v »Učiteljskem Tovarišu«.

Knjižničar.

Učiteljski pevski zbor.

— **Popravek.** V zadnji številki »Učit. Tov.« je g. Sever napisal stavek, da so se vršile pevске vaie skorai vedno z novim zborom t. i. novimi pevci. To odgovorja dejstvom le v toliko, da se posameznih vaj niso udeležili vedno vsi prielašenci, a so drugič zopet prišli. Novih pevci in pevcev pa se v zbor takoj po drugem tečaju ni sprejelo, izvzemši nar izvrstnih pevcev, ki pa so morali poprej svoi glas sami dodobra naušudirati. Da pa manjka pri takem zboru kot je naš semintia vendarle kak član, bo kljub izredni požrtvovalnosti posameznikov, ki

ARGUS je naš najboljši informacijski zavod
ARGUS ima v vseh mestih svoje poverjenike
ARGUS daje informacije o vsem, zlasti pa o finančnem stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in privatnikov
ARGUS ove informacije so vsikdar točne izjorne in hitre
ARGUS se nahaja v Vuka Karadžića ul. II. Beograd
ARGUS ov telefon je 6-25, a brzojavni naslov Argus

na je včasih le premagljiva, lahko razumljivo. Niti ljublianski zbori ne dobe k vaiam celotnega zbora, kaj šele mi, ki smo dovečini — hribovci... — Sežun.

Naša gospodarska organizacija.

OBČNI ZBOR

»Društva za zgradbo Učiteljskega konvika v Ljubljani«

se vrši

v Ljubljani 11. aprila t. l. ob 9. uri dopoldne v prostorih risalnice državnega moškega učiteljskega v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Otvoritveni nagovor
2. Poročila tajnika.
3. Blagajniško poročilo s pojasnilom o splošnem gospodarskem stanju.
4. Poročilo nadzorstvenega odbora.
5. Volitve upravnega in nadzorstvenega odbora.
6. Obvezna članarina.
7. Naš gospodarski program.
8. Predlogi, ki naj se vsaj 5 dni pred občnim zborom vpošljejo predsedniku.
9. Slučainosti

Radi jako važnih gospodarskih ugovitov in dalekosežnih nadaljnjih smernic je polnoštevilna udeležba nujno potrebna.

Cerklie, 21. marca 1926.

Josip Lapaine
predsednik.

Josip Kobal,
blagajnik.

Janko Štefe,
tajnik.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

— **UCITELJSKEGA DRUŠTVA ZA LJUBLJANSKO OKOLICO** odborova seia se vrši 2. aprila t. l. ob 9. uri na I. mestni deški osnovni šoli. Vabljani so k seji tudi na zadnjem zborovanju na Vrhniki izvoljeni pregledovalci računov.

Predsednik.

POROČAJTE o vseh prireditvah in izvencnem prosvetnem delu, ne za našajte se, da bodo poročali drugi. Poročila naj bodo kratka, točna in popolna.

PRIZNANO
NAJSOLIDNEJŠA DOMAČA TVRDKA
JOS. ROJINA
 LJUBLJANA // ALEKSANDROVA C. 3

Velika zaloga vsakovrstnega češkega in angleškega blaga in sukna. Bogata izbira vseh vrst izgotovljenih oblek, površnikov, raglanov, dežnih plaščev etc. po izredno nizkih cenah.

LASTNI KROJAŠKI ATELJE!
 Točna postrežba! Solidne cene!

P. n. g. učiteljem nudi na ugodna meseč. odplačila!

MODNA TRGOVINA

F. MERŠOL

nasl. se nahaja

SEDAJ V WOLFOVI ULICI ŠTEV. 5.

Priporoča svojo bogato zalogo ženskih ročnih del, vseh vrst volne, svile in bombaža. — Predtiskanje ročnih del! — MODNO IN KRATKO BLAGO! — Velika zaloga čipk, rokavic, nogavic in pletenin za dame, gospode in otroke!

* USTANOVLJENO LETA 1887. *